

VOORGEVEL KASTEEL GEULLE AAN DE MAAS NABIJ MAASTRICHT.

Tal van kastelen en buitenplaatsen weer ingericht als woonhuis

Modern genieten in klassieke ambiance

De laatste decennia zijn opvallend veel kastelen en buitenplaatsen opnieuw ingericht als woonhuis. Hoe gaan de huidige bewoners om met deze monumenten? Geertje de Lange ging op bezoek bij een kasteel in Limburg en een buitenplaats aan de Vecht.

TEKST: GEERTJE DE LANGE EN JANNEKE VAN DIJK FOTOGRAFIE: ALBERT SPEELMAN EN STEVEN DE CLERCO

KASTEEL GEULLE MET SLOTGRACHT.

Kastelen en buitenplaatsen zijn oorspronkelijk gebouwd om bewoond te worden. Kastelen waren in de middeleeuwen verdedigbare huizen die onderdak boden aan de heer en zijn familie en dienaren, en in barre tijden vaak de burgers uit de omgeving. Vanaf de 16e eeuw begonnen deze kolossen met hun dikke muren, waarachter het absoluut niet comfortabel wonen was, hun militaire functie te verliezen. Eigenaren kozen er niet zelden voor hun kasteel te verbouwen tot een gerieflijker woning. Vanaf de 17e eeuw werden daarnaast buitenplaatsen aangelegd door welgestelde families die een zomerverblijf buiten de volle en stinkende stad zochten. In de loop van de 19e eeuw veranderde de functie van veel kastelen en buitenplaatsen. Economische omstandigheden zorgden ervoor dat het voor veel eigenaren onhoudbaar werd hun kasteel of buitenplaats aan te houden. Voor de gebouwen moesten nieuwe invullingen worden gezocht. Een nieuwe functie die bij kastelen veel voorkwam was de inrichting als klooster. Halverwege de 19e eeuw was de religieuze situatie in omringende landen voor veel kloosterorden ongunstig. Zij zochten hun heil in Nederland en vonden in kastelen de ideale woonruimte. Verschillende buitenplaatsen werden verbouwd tot klinieken voor geesteszieken. In andere vestigden zich bedrijfjes. In de 20e eeuw nam de diversiteit aan nieuwe functies van kastelen en buitenplaatsen verder toe. Tegenwoordig zijn er onder andere scholen, kantoren, horeca, musea en gemeentehuizen in gehuisvest. Opvallend is dat de afgelopen decennia een deel van de herbestede kastelen en buitenplaatsen opnieuw is verbouwd tot woonhuis. Reden voor de Nederlandse Kastelenstichting (NKS), Kenniscentrum voor Kasteel en Buitenplaats onderzoek te doen naar dit verschijnsel.

Vijfhonderd

Dat NKS-onderzoek heeft uitgewezen dat circa vijfhonderd kastelen en buitenplaatsen nog of weer als particuliere woning gebruikt worden, iets minder dan de helft van het aantal kastelen en buitenplaatsen dat Nederland nog rijk is. De meeste staan in Overijssel, Utrecht, Limburg en Gelderland. Niet zo vreemd, want in die landstreken pronken van oudsher de meeste kastelen en buitenplaatsen. De huizen waren in het verleden in de regel familiebezit. Tegenwoordig ziet men daarnaast alternatieve woonvormen. Nu eens is een kasteel verdeeld in appartementen, zoals Zoelen in de Betuwe of het Utrechtse Renswoude, dan weer is in een deel van het gebouw een bedrijfje gehuisvest of baten de eigenaren een *bed and breakfast* uit. Van dat laatste is kasteel Geulle in Limburg een mooi voorbeeld.

Geulle

Geulle ligt aan de Maas in de prachtige omgeving van Maastricht. Het 17e-eeuwse kasteel is verdwenen, maar de evenoude voorburch staat er nog. Het echtpaar Tonino bewoont de voorburch al 41 jaar.

Toen de heer en mevrouw Tonino besloten er neer te strijken, troffen ze het gebouw in zorgwekkende toestand aan. Het kasteel was al familiebezit, maar de toenmalige eigenaar, grootvader van de huidige bewoners, moest gezien zijn leeftijd op zoek naar een passende nieuwe bestemming. Aanvankelijk besloot hij Geulle van de hand te doen. Op de verkoopadvertentie in een landelijk weekblad kwamen echter slechts twee reacties. Tonino: "De eerste wilde in het kasteel een tehuis voor moeilijk opvoedbare kinderen vestigen.

18E EEUWSE KOPIE VAN EEN SCHILDERIJ VAN BUITEN-PLAATS HERTEVELD AAN DE VECHT DOOR JAN VAN DER HEIJDEN. HET ORIGINEEL, GEDATEERD ROND 1670, HANGT IN HET LOUVRE.

HERTEVELD IN VOLLE GLORIE.

Dat vond opa niets. De tweede ging voor een jeugdherberg. Dat vond hij zo mogelijk nog erger. Dan zou het gebouw naar zijn opvatting binnen de kortste keren in verval raken". Gewetensonderzoek volgde. Niemand in de familie was bereid het kasteel over te nemen, deels vanwege de financiële last maar ook vanwege de excentrische ligging. De Tonino's,

die beide net hun opleiding hadden afgerond, zagen nietemin mogelijkheden in Zuid-Limburg en sprongen in het diepe. "Grootvader was dolgelukkig, zielsblij dat het huis in de familie bleef". Van zijn beslissing naar Geulle te verhuizen heeft het paar naar eigen zeggen nooit spijt gehad. Integendeel.

"Nog wekelijks zeggen

we drie of vier keer tegen elkaar: wat zitten we hier toch heerlijk. Je hebt bovendien altijd geweldig veel connectie met de natuur".

Aanpassingen

De Tonino's begonnen indertijd vrij snel met de restauratie van het kasteel. In de toren brachten ze een appartement onder dat nu dienst doet als *bed and breakfast*. Onder het

logeergedeelte bevond zich de garage, die verbouwd is tot atelier. Het woongedeelte is gerestaureerd en de oude hooizolder in gebruik genomen als multifunctionele ruimte voor exposities, trouwerijen, recepties en andere bijeenkomsten. "We houden hier ook schildercursussen. Afgelopen zomer hadden we drie keer achtereenvolgend een schildergroep die logeerde in de *bed and breakfast*. We schilderen in de tuin of binnen, als het slecht weer is. Heel inspirerend", aldus mevrouw Tonino. Wonen in een kasteel prikkelt de historische belangstelling. Het echtpaar is daarom begonnen de geschiedenis van Geulle en zijn bewoners vast te leggen. "Het kasteel heeft altijd een rol gespeeld in de regionale gemeenschap. Vroeger kwamen hier alle bruidjes om foto's te laten maken. Als je bij mensen in het dorp thuis komt, hebben ze vaak zo'n Delfts blauw bordje aan de muur met het kasteel erop".

Het echtpaar maakt zich voorlopig geen zorgen over het vinden van opvolgers, want ze hopen het samen nog lang vol te houden. Wonen op een kasteel is echter niet voor iedereen weggelegd. "Je moet er plezier in hebben, want er komt veel bij kijken". Kasteel Geulle heeft voor de heer en mevrouw Tonino grote waarde. Liefst zien zij dat het kasteel in de eigen familie blijft. Het paar geeft aan ervan overtuigd te zijn dat het hebben van een dergelijk huis als familiebezit en als woonhuis het beste is voor behoud ervan.

Herteveld

Ook particulier bewoond wordt Herteveld te Maarssen aan de Vecht. Steven de Clercq woont er al 40 jaar met zijn vrouw, de beeldhouwer Barbara de Clercq. In 1975 kochten de heer en mevrouw de Clercq de buitenplaats samen met een ander

WOONKAMER MET LINKS EN RECHTS VAN DE SCHOUW DE STUKKEN 18E EEUWS (CA. 1760) BEHANG DIE ELDERS IN HET HUIS ZIJN GEVONDEN, MET DE GESCHILDERDE ZIJDE NAAR DE MUUR ALS DOEK VOOR PAPIERBEHANGSEL.

echtpaar waarna de twee gezinnen er samen hun intrek namen. "We waren eigenlijk helemaal niet op zoek naar een buitenplaats, maar naar een groot huis waar we met twee of meer gezinnen zouden kunnen wonen. Er zat dus geen buitenplaatsachtige gedachte achter". Net als in Geulle was het voor het jonge echtpaar de Clercq een waagstuk. In de beginjaren dat de families het huis bewoonden, moesten zij alles zelf uitvinden. Er werden dan ook niet direct plannen gemaakt voor de restauratie van de buitenplaats. "Als je in zo'n huis komt, weet je van toeten noch blazen. Je moet het pand en jezelf de tijd geven elkaar te leren kennen, voordat je ingrepen kunt doen". Het bijzondere van Hertevelde is dat er twee families wonen. Om het onderhoud te kunnen financieren, wordt daarnaast de verdieping verhuurd. Toen de familie de Clercq het huis kocht, hadden zij nog meer huurders. "Wij kochten Hertevelde met 10 verhuurde kamers, inclusief de twaalf huurders en hun huisdieren".

Hoeders

Het uit de 17e eeuw stammende Hertevelde is tot halverwege de 20e eeuw bijeen gehouden. Daarna werd het complex verkocht en verkaveld. Naast het hoofdhuus bestond de buitenplaats uit verschillende bijgebouwen. De orangerie wordt tegenwoordig particulier bewoond door een ander gezin en het koetshuis en de tuinmanswoning hebben kantoorbestemming. Naar het inzicht van de Clercq is Hertevelde geen uitzondering. Dergelijke splitsing komt alleen al in de Vechtstreek minstens 25 keer voor. Ondanks, of misschien juist omdat veel buitenplaatsen gesplitst zijn en verschillende malen van eigenaar gewisseld, zien de huidige bewoners zich als hoeders

van het erfgoed waarmee zij met groot respect omgaan. In de woonkamer van de familie de Clercq bijvoorbeeld hangen twee gerestaureerde stukken 18e-eeuws beschilderd behang. "Die vonden wij elders in het huis. Vermoedelijk komen ze oorspronkelijk uit deze kamer". Volgens de Clercq is in een laat 18e-eeuws archiefstuk sprake van een 'blauwe muziekzaal' en daarom vormen de originele behangstukken het uitgangspunt voor de huidige wandbekleding. "Deze kamer is ook jarenlang in gebruik geweest voor huisconcerten". Vanuit de woonkamer genieten Steven de Clercq en zijn vrouw dagelijks van een mooi uitzicht over de Vecht op het door Zocher aangelegde park van Doornburgh. Het is bijna niet voor te stellen dat hun buiten op slechts 15 minuten reizen van de stad Utrecht ligt. "Je bent hier zo verschrikkelijk verwend. De ruimte is ongelooflijk belangrijk".

Auteur Geertje de Lange doet in het kader van haar studie onderzoek bij de Nederlandse Kastelenstichting (NKS), Kenniscentrum van Kasteel en Buitenplaats. Janneke van Dijk werkt bij de NKS.

ORANJERIE HERTEVELD.

UITZICHT OVER DE VECHT OP HET DOOR ZOCHER AANGELEGDE PARK VAN DOORNBURGH.